VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za barokním klenotem a mumiemi do Kralovic

GPS souřadnice: 49.9814761, 13.4877929

Praktické informace

Délka trasy: 6 km

Obtížnost: Velmi lehká trasa po rovince pro všechny děti, rodiče i seniory. Můžete jet na kole, odrážedle a samozřejmě s sebou vezměte pejsky. Do kláštera na prohlídku je však nepustí.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Nejrychleji se do Kralovic z Prahy dostanete, když se vydáte po D6 na Rakovník. Pak vás už směrovky zavedou. Za hodinu a kousek budete mít 100 km za sebou.

Parkování: Zaparkujte v horní části náměstí Osvobození – zdarma.

Kostel sv. Petra a Pavla

Otevírací doba:
květen–říjen (prohlídky expozice rodu Gryspeků)
pondělí–pátek: prohlídka od 13:00
sobota (časy prohlídek): 9:00, 10:00, 11:00, 12:00, 13:00

Návštěvu zprostředkuje TIC Města Kralovice – nám. Osvobození 32, tel.: 373 341 159 Návštěvu je možné po předchozí domluvě uskutečnit i v jiném termínu.

Mariánský Týnec (www.marianskatynice.cz)

Otevírací doba: V květnu až srpnu je možné ji navštívit každý den kromě pondělí od 9:00 do 18:00. V dubnu, září a říjnu je otevřeno každý den kromě pondělí od 9:00 do 17:00. Od listopadu do března je otevřeno pouze v pracovní dny, tedy od pondělí do pátku, od 9:00 do 15:00.

Vstupné – oba okruhy (kostel, ambity + muzeum)
dospělí: 160 Kč, snížené: 120 Kč, rodinné: 390 Kč

(otevírací dobu a vstupné je možno řešit jen odkazem na web, může se změnit)

WC: V placené zóně muzea (není veřejné).

Možnost občerstvení: Svěženka, cukrárna U Pešků, restaurace Bílý Beránek.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Rabštejn, Plasy, Krakovec, Manětín, Skryje, Týřov, Zbiroh, …

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás na Plzeňsko, do povodí řeky Střely, kterému proto říkáme Postřelí. Zveme vás na místa, která byla po staletí spojená s cisterciáckým klášterem v nedalekých Plasích. I kvůli tomu zde bylo postaveno přenádherné poutní místo v Mariánské Týnici. A právě na ně vás z Kralovic přivedeme. Děti však zřejmě budou nejvíce zajímat mumie, které potkáme hned na začátku výletu. Patří mezi nejstarší u nás a najdete je v kostele svatého Petra a Pavla. Kromě památek budeme obdivovat krásnou přírodu, projdeme několik alejí, lesopark... A kdo chce, může se i vykoupat.

Výlet vznikl s laskavou podporou a pomocí Destinační společnosti Postřelí. Díky tomu je pro všechny výletníky zdarma. :)

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci, víte, co je to mumie? Tělo zesnulého člověka, které bylo uchováno tak, aby se nerozpadlo. Nejznámější jsou mumie ze starého Egypta. Tady mrtvé pečlivě balili do obinadel a ukládali do hrobek. Ale i v naší zemi můžete mumie potkat. Třeba na dnešním výletě. Kdo byl uložen do hrobky? Kde? A proč? Pojďte s nám do Kralovic a dozvíte se! Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujte v horní části kralovického náměstí a rozhlédněte se. Je to tu takové netradiční, že? Náměstí není na rovince, ale vede z kopečka – mírného, ale je tady.

Pustíme se tedy směrem dolů a vyhlížíme červenorůžový domeček napravo. Ve štítě má madonku, která jako by vám mávala. Také jí zamávejte. Jistě ji to potěší.

U domečku na nás čeká první písmenko tajenky. Najděte na domku informační cedulku.

1. **Opište předposlední slovo druhého řádku.**

Dům u Beránků je nejstarší kamennou stavbou nejen na náměstí, ale také v celém městě. Byl postaven na přelomu 14. a 15. století.

Kdo z vás byl tenkrát na světě? Přihlaste se! :)
Všichni povinně zabečíme jako beránek a jdeme hledat dům, na kterém je velmi často užívané mužské jméno. Objevíte na něm kytičky a hvězdičku? Čeho je více?

Kdo vidí nůžky? Proč je jejich obrázek na domě vedle?

A kdo vidí kašnu? Vyrazíme k ní. Najdete ji před budovou školy, která tady stojí už více než 120 let. Přemýšlíme, kdy jsme naposledy viděli nějakou školu přímo na náměstí. Už dlouho ne… Přitom je každá škola chrámem vzdělanosti. Proto by měla stát na čestném místě! Jako v Kralovicích.

Druhý dům vlevo od školy patřil kdysi firmě Marcus Popper. Byl v něm kupecký krám, koloniální obchod. Něco jako smíšené zboží. Koupili jste tu kdeco. Od železa až po obilí. Ba i svačinu. Jeho součástí byl také významný sklad tabáku a soli.
V 90. letech 19. století byl ovšem původní dům zbourán a roku 1902 na jeho místě vystavěn dvoupatrový „obchoďák“. Před ním po čase vyrostla benzinová pumpa, která byla první široko daleko. Když si uvědomíte, že ještě v roce 1906 jezdilo po Čechách pouze 208 automobilů a 774 motocyklů a že z toho 68 aut a 248 motorek drandilo v Praze… Ano, muselo jít o odvážný podnikatelský kousek hledící hodně do budoucna.
Židovská rodina Popperů se však tak daleko nepodívala. Stala se obětí holocaustu.
Válku také připomíná **pomník** na křižovatce pod náměstím. Vzpomíná na 77 obětí 1. světové války. Jména padlých jsou napsána na podstavci, na němž stojí socha ženy s mrtvým vojákem u nohou. Slečna se štítem a ratolestí má představovat Matku vlast, mladou československou republiku budovanou nad hroby legionářů. Legionáři byli čeští a slovenští vojáci, kteří v zahraničí bojovali za samostatnost naší země, která v době 1. světové války byla součástí Rakouska-Uherska.

2. **Jaké zvíře je na štítu?**

Opatrně přejdeme cestu k zelenému domu. Přečtěte letopočet vytesaný do kamenného portálu. V jakém století byl dům postaven?

Zastavíme se u rozcestníku. Říká nám, že máme jít po modré turistické značce.

My ale hledáme obrázek jednoho lidského orgánu, ve kterém prý sídlí láska a bez nějž nemůžeme žít. (Opravdu nemáme na mysli žaludek, byť to o něm také platí.) Kde tento neúnavný sval máte? Ukažte. A jak dělá? Řekněte.
Prohlédněte si místa, k nimž šipky ukazují. Pokud byste nad jedno „účko“ přidali kroužek, z názvu cíle byste vytvořili lahodnou vepřovou pochoutku. Je to tak?

Markovou třídou kráčíme směrem ke kostelu. Držíme se na levé straně. Zastavíme se u budovy městského úřadu. Hlídá ho mnoho lvů. Kolik jich kolem vstupních dveří napočítáte? Co mají všichni společného? Kolik mají dohromady ocásků? Najděte znak města a zkuste ho popsat.

Je rozdělen na několik částí. V prvním poli je obraz svaté Doroty. Je oděná v bílém slavnostním rouchu zvaném říza a v

červeném plášti. Na hlavě má korunu, v levici drží košík s růžemi. Pravačkou drží za tlapku naháčka s růží v ruce.
V druhém poli je další lev.

Proč jsou tady všude lvi? Že by se tím dávalo najevo, že tu pobývají?
Zde jsou lvi, *latinsky* hic sunt leones *psávali prastaří kartografové do map na místa, která ještě nebyla objevena, natož prozkoumána. A věřilo se, že v nich mohou kromě lvů žít i draci a jiné obludy.*

Věděli by školáci, jakou mají lvi souvislost s naší zemí?

Lev je s Čechy spojován asi od poloviny 12. století. Kníže Vladislav II. získal pro svůj rod do znaku stříbrného jednoocasého lva. Císař mu tehdy udělil královský titul a erb za statečnost v boji. Dva propletené ocasy by mohly vyjadřovat spojení dvou ústředních zemí – Čech a Moravy – a značit jejich rovnocennost. Ale výkladů je více.

Jaké zvíře byste dali naší vlasti do znaku nyní? My myslíme, že pejsek by byl fajn. Však se říká, že je Česko národem pejskařů. Jen o rase nemáme jasno. Německý ovčák? Možná pouliční směs zvaná voříšek… Nebo snad jezevčík? :)

Míříme ke kostelu. Než k němu dojdeme, je potřeba zmínit se o zdejší historii. Nebojte, bude to stručné a rychlé. Trocha dějepravy nezahubí naše chytré hlavy. :)

Během chůze najděte na protější straně ulice dva okrové domy. Na jednom z nich je napsané *KAREL ROM* a na druhém *Václav*.

3. **Doplňte příjmení.**

První písemná zmínka o Kralovicích je spojena s plaským klášterem. Ten je odsud vzdálen asi 10 km a také k němu vede jeden z našich výletů s tajenkou. Jsme prostě všudybylové. A kdo chodí s námi, je všudybyl taky.
Roku 1183 věnoval kníže Bedřich klášteru ves s tvrzí na křižovatce obchodních cest mezi Žatcem, Prahou, Plzní a Chebem. Tou křižovatkou byly právě Kralovice.

V roce 1289 byly Kralovice povýšeny na městečko a křižovatka obchodních cest v centru se postupnými úpravami rozšířila v náměstí. Proto je tak široké, proto jsou na něm samé důležité budovy.

V roce 1531 získal Kralovice významný muž – Florián Gryspek. Na jeho žádost povýšil 29. září 1547 král Ferdinand I. Habsburský Kralovice na město a udělil jim městský znak.

Součástí povýšení bylo také hradební právo. Opevnění zde však nikdy nebylo postaveno. Městské brány však nejspíše ano. Kde by podle vás brány mohly stát?

Gryspekové si ve městě (na náměstí) vystavěli malý zámek, který stál na místě dnešního obchodního domu a byl zbořen, a také nechali renesančně přestavět gotický kostel svatého Petra a Pavla. Ten byl původně vybudován ve 13. století. Nyní v něm na vás čekají mumie! :)

Ale hezky popořádku. Vstoupíme do parku, který byl kdysi hřbitovem, a vyhledáme **pomník Jana Jindřicha Marka**. Byl to český básník, spisovatel a národní buditel. V roce 1826 dokončil teologická studia a nastoupil kněžskou dráhu. Působil v Kralovicích, Plasích, Kozojedech… A nakonec opět v Kralovicích, kde den před svými padesátými narozeninami zemřel na vodnatelnost mozku. Což není důsledek důsledně dodržovaného pitného režimu, ale mnohem horší patálie zvaná hydrocefalie. Pochován je na kralovickém hřbitově.

Zjistěte z památníku, jak se knězi říkalo.

Juchů ke kostelu. Je nádherně vyzdoben psaníčkovými sgrafity. Sgrafito je technika, při které se ryje do vlhké omítky. Obvykle se spodní tmavá vrstva potáhne světlou, a dokud nezatuhne, ryje se. Jde o zdobení typické pro renesanci. Sem tam kromě „psaníček“ uvidíte i kytičku. Najdete alespoň tři?

Tato sgrafita však nejsou původní. Jejich současná podoba je výsledkem pozdějších oprav.

Kostel (mimo jiné) hlídá kamenný Jan Nepomucký. Je to svatý, kterého na našich cestách potkáváme doslova dnes a denně. Většinou v ruce drží kříž s Ježíšem a nad hlavou mu poletují hvězdičky. Je tomu tak i v tomto případě? Schválně počítejte, kolikrát ho dnes ještě uvidíme.

Součástí kostela je hřbitovní kaple s hrobkou, kde se nacházejí mumie rodiny Gryspeků. V **kapli Nejsvětějšího srdce Páně** vznikla expozice tohoto rodu, která je od června 2014 otevřená všem zájemcům.

V kryptě se pohřbívalo až do roku 1620. Pochovaná těla byla přirozeně mumifikována. Znepřístupněním byla hrobka uchráněna před rabováním během třicetileté války. Ovšem po znovuotevření roku 1666 padla v plen zvědavcům. Kdo za to mohl? Lačnost. Rodinnou hrobku kostela svatého Petra a Pavla nechal otevřít opat plaského kláštera. Potřeboval cínové rakve nebožtíků k výrobě kostelních varhan. (Samozřejmě až po roztavení schránek z cenného kovu.) Mumifikovaná těla zůstala pouze v dřevěných rakvích, o ochranu kovové schrány přišla. A co není přikováno, je – jak známo – ukradeno. Kralovičtí nebožtíci nebyli výjimkou. Lidé si je neodnášeli celé, ale takový suvenýrek v podobě šperčíčku, ručičky, prstíčku, zoubku, knoflíčku a podobně potěšil… Tak se stalo, že byly mumie poškozovány a poškozovány. Více než dvě staletí byla hrobka ponechána bez dozoru. Mnohá z těl se vůbec nedochovala.

Na konci 19. století byla hrobka na popud patronky kostela Pauliny Metternich znovu uzavřena. Než se tak stalo, těla členů rodu Gryspeků byla uložena do nových rakví se skleněnými příklopy. (Jako měla Sněhurka. Ale v Kralovicích to nebylo kvůli probuzení touhy mumie líbat.) Mezi celkem 14 uloženými těly se nacházejí i Florián s manželkou Rosinou.

Do opravené hrobky je možné nahlédnout pouze přes skleněné dveře, aby měli nebožtíci konečně klid. A také aby bylo zachováno mikroklima krypty

Hlavní kostelní oltář je dřevěný. Zdobí ho sousoší *Zvěstování P. Marii* z počátku 16. století, které sem bylo přemístěno z kostela v Mariánské Týnici. Varhany z roku 1689 pocházejí z kostela v Plasích. (Že by to byly ty z cínových rakví? To už se dnes asi nedovíme.)
V kapli se nalézá další umělecká památka mimořádné hodnoty – dřevěný renesanční epitaf Floriána Gryspeka z roku 1593. A máte štěstí, že ho vidíte, protože ho červotoč prožral tak rafinovaně, že to zvnějšku nebylo vidět. Kdyby před nějakými 10 lety nebylo všímavých lidí, možná už by se ho nepodařilo zrestaurovat.

Najděte za kostelem **pomník**, který je opět věnován Floriánovi Gryspekovi z Gryspachu. Jak vidno, vděk za povýšení na město, které – jak už jsme si říkali – Florián vyprosil pro Kralovice na králi Ferdinandu I. Habsburském, nikdy nezhyne a neobrátí se v prach.
Český šlechtický rod Gryspeků pocházel z Bavor, snad z Griespachu nedaleko Pasova. Potomci vzdálenějších větví žijí dodnes, náleží ke staré dolnobavorské šlechtě. V předbělohorské době vlastnili tito šlechtici v západních Čechách několik panství.

Na pomníku najděte dvě přílby a také dvě bájná stvoření s křídly. Domníváme se, že by to klidně mohli být gryfové.

Gryf je bájné stvoření, jehož mytologický původ sahá přinejmenším do 3. tisíciletí př. n. l. Často je zobrazován se lvím trupem, zadníma nohama a ocasem, ovšem s orlí hlavou, krkem, křídly a pařáty. Gryf byl ochráncem zlatých pokladů a dolů v oblasti Střední Asie.

Anebo by to klidně mohl být drak ze seriálu *Hra o trůny.* Co myslíte? *:)*

Při troše fantazie by helma mohla patřit Ohaři sloužícímu rodu Baratheonů a věž by klidně mohla patřit Královu přístavišti… Kdepak máme Denerys a Johna Sněha? :)

Také je zde latinský nápis. V překladu znamená zhruba toto: *Neúnavná práce všechno přemůže.*

Ale s překladem nám pomáhala umělá inteligence, takže… Kdo ví?

4. **Opište poslední latinské slovo na pomníku.**

Hned vedle pomníku stojí budova **barokní fary** čp. 158. Její sklepy jsou vytesány do skály a v patře upomínají na staré časy barokní malby. Vidíte kamennou kotvičku nad vchodem?

A ještě na jednu věc vás upozorníme, i když o ní nikde není ani zmínka.

Vidíte před kostelem kamenný kříž? Pokud nepatří k původnímu hřbitovu, klidně by to mohl být smírčí kříž.

Víte, co to je?

Ve středověku bylo při trestání provinilců možné uplatnit systém takzvaného smírčího práva. Co to obnášelo? Případ šlo vyřešit jakousi mimosoudní dohodou a odškodněním. Pokud nebyl zločinec – většinou vrah – rovnou potrestán ztrátou hrdla (popravou), mohla se věc vyřešit smírčí smlouvou. Ta byla sepsána mezi pachatelem a pozůstalými, obě strany usmiřovala, vraha chránila před případnou mstou a ukládala mu podmínky, jak svůj zločin postupnými kroky odčinit. (Z čehož plyne, že nesmělo jít o chudé zabijáky.) Ujednání obsahovalo například dohodu o finančním odškodnění a dále povinnost pachatele vykonat určitou formu veřejného pokání. Viníkovi také přikazovalo vztyčit na místě neštěstí smírčí kříž. Tyto kříže stávají v polích a při cestách, na návsích i v lesních samotách, zapomenuty a často bez povšimnutí. Co se na místě událo, se z nich již obvykle nedozvíme. Jen některé probouzejí jakési tušení, protože je na nich vytesaný reliéf vražedného předmětu: například kopí, sekera, meč či kuše. Vzácně objevíme i letopočet.

Nejbližší oficiálně potvrzený smírčí kříž stojí u kláštera v Mariánské Týnici. Tak se na něj také můžete mrknout. A zvážit, jestli podle vás ten, který právě vidíte, smírčí je či není. Doufejme, že pak nastane čas smíru v kralovickém vesmíru!

Sejdeme zpátky na hlavní silnici a pokračujeme doleva ke kruhovému objezdu. Najdete ve výklenku růžového domu před kruhovým objezdem sochu svatého Jana Nepomuckého? (Jane, Jane, ty jsi snad všude! Jen čekáme, kdy na nás doma vylezeš ze stoupačky.)

Kruhový objezd obejdeme tak, že ho máme po levici. Odbočíme z něj doprava do Manětínské ulice. Na přechodu přejdeme k domečku, na jehož vratech uvidíte mimo jiné květinky, co vypadají podobně jako kopretiny. Které to jsou?

Znáte nějakou pohádku, ve které se vyskytuje holčička vytvořená z květiny?

Poradíme, že ta naše má makovou sukýnku. A v létě v druhé části výletu určitě potkáme i jejího motýlího kamaráda.

O makové panence vypráví večerníček z roku 1972. Je natočený na námět knihy Václava Čtvrtka. Maková panenka je bytůstka, která se stará o makové pole. Má červenou makokvítkovou sukýnku. Když si neví rady, zajde pro radu ke staré chytré makovici.
Motýl Emanuel je její kámoš. Možná trošku staromódní, protože nosí cylindr a hůlku. Pomáhá panence v její práci, ale někdy jí spíše přidělává starosti. V posledním díle se objeví i jeho dvojník.

Věděli byste, jakým motýlím druhem je Emánek?

Jménem Emanuel bývá často označován motýl babočka paví oko. Jeho zbarvení je vskutku královské. Na svrchní straně křídel se pyšní sytě rudou barvou, na které jako drahokamy září modré skvrny připomínající oči. Tyto „oči“ slouží k zastrašení predátorů a dodávají mu punc tajemného a obávaného tvora. Spodní stranu křídel má nenápadně hnědou, aby dokázal splynout s kůrou stromů, kde hledá útočiště před nebezpečím.

Emanuel, babočka paví oko, je běžným druhem motýla. Můžeme ho potkat na loukách, v parcích i v zahradách. Jeho krása nás nepřestává fascinovat. Připomíná nám, jak rozmanitý a úchvatný je svět hmyzu. Pohádkový Emanuel je ovšem barevně trochu zmutovaný, takže ho s babočkou paví oko spojují jen ta kukadla na křídlech. Je také otázkou, zda nemá v genech nějakého žluťáska.

Pryč ale od polétavého hmyzu k někomu, kdo ho žere. Zkuste nalevo najít obrázek užovky. Poradíme, že se skrývá ve znaku zdravotnické záchranky. Víte, jak se tam užovka ocitla?

5. **Jakou má užovka ve znaku barvu?**

Jedním ze symbolů lékařské péče – v současnosti bychom řekli log – je totiž hůlka, kolem které se ovíjí hádek. Dnes se hůlce říká Aeskulapova hůl a hádkovi Aeskulapova užovka. Kdo byl Aeskulap? Prý řecký léčitel ze 13. století před naším letopočtem. Prostě jeden z prvních lékařů vůbec. Asi také nejoceňovanější, protože byl později prohlášen bohem.
Proč má užovku? Jako vždycky, když si povídáme o pradávné minulosti, je na výběr hned několik důvodů. Nám připadá jako nejpravděpodobnější, že vlastně nejde o užovku, ale o červa, který se zavrtával pod kůži nebožákům, kteří se cachtali ve vodách řeky Nilu. Mít v sobě ubytované červíky nejspíš není nic příjemného. Proto lidé chodili za tehdejšími lazebníky, kteří byli také trochu zdravotníky, aby z nich červíky vytáhli. Jak to dělali? Měli hůlku, která byla na konci rozštíplá, takže tvořila jakousi zjednodušenou vidličku. Rozštěpený klacík zanořili do rány, čapli červa a opatrně ho na hůlku navíjeli jako špagetku. Fakt opatrně, protože kdyby se jim kterýkoli z mnoha červíků přetrhl, nebylo by to nejlepší. Hůlka se časem změnila v hůl, červ v užovku a jejich spojení se stalo symbolem ranhojičské činnosti.
Nalevo mineme budovu městského úřadu. A pak také sady ČSA. Hlavní cestu opustíme až u křížku. Najdete na něm

Ježíška s maminkou?

Držíme se modré a míříme doleva k rybníku U hřiště. Hned za ním je také koupaliště a místo, kde si můžete pohrát. Najdete na něm pirátskou loď?

Znáte nějakého piráta? Co třeba toho legračního z Karibiku. Jak se jmenuje?

Písničku z tohoto filmu neznáme, ale vzpomínáme si na jednu ze seriálu *Dva roky prázdnin*.

Zkuste si ji zazpívat, je chytlavá. :)

Vzhůru na palubu, dálky volají,
vítr už příhodný vane nám.
Tajemné příběhy nás teď čekají,
tvým domovem bude oceán.
V ráhnoví plachty vítr nadouvá,
žene loď v širou dál,
kolébá boky plachetnice,
jak by si s ní jenom hrál.

Míjíme dopravní značku, která něco zakazuje. Jaké dva dopravní prostředky na ní poznáte?

Napojujeme se na naučnou stezku *CESTA JEDINÉHO BOHA.* Jejím hlavním motivem je křesťanství. Seznamuje návštěvníky s jeho dějinami, zejména s historií rytířských a mnišských řádů. Začíná v Potvorově, odkud vede přes Bílov a Červenou horu až do Mariánské Týnice. S jejími naučnými tabulemi se budeme setkávat po zbytek naší cesty.

Vykračujeme si podél Kralovického potoka. Napravo je bývalý kamenolom a kousek od nás naučná tabule *PTÁCI NA KRALOVICKÉM POTOCE*.

Poznáte alespoň dva jarabáčky?

6. **Který ptáček se skrývá pod latinským názvem motacilla?**

Nalevo nad potokem zkuste najít dřevěnou hlavu muže. K čemu slouží, netušíme. Třeba nám to napíšete. :)

Blížíme se ke kamennému tunelu pod opuštěnou železniční tratí. Plzeňský kraj a města Kralovice, Kožlany, Čistá a další obce z Rakovnicka by v budoucnu rády znovu zprovoznily trať z Kralovic do Mariánské Týnice . *Pak by tudy mohly jezdit přímé turistické vlaky Praha – Rakovník – Mariánská Týnice.*

Tak držíme palce, ať se to brzy podaří.

Držte palce i vy. Všechny. Kolik jich bude dohromady? Ty na nohou vám odpustíme.

Podejdeme viadukt a překonáme po žlutém mostě suchou nohou potok u rybníka. Před námi už se rýsuje silueta přenádherné stavby.

Mariánská Týnice u Kralovic je poutním místem, které kdysi náleželo cisterciáckému klášteru v Plasích. Patří ke skvostům barokní architektury západních Čech.
Klášter Mariánská Týnice nese jméno původní kaple zasvěcené Panně Marii. Leží ve vsi pojmenované Mariánský Týnec, a tak se oba podobné názvy často pletou a různě zaměňují. Zmíněná kaple byla postavena roku 1186. Po husitských válkách byl kostelík přestavěn ve větší kostel. Kostel Zvěstování Panně Marii, proboštství a ambity jsou dílem génia architektury – Jana Blažeje Santiniho.
Na začátku 20. století bylo bývalé proboštství na pokraji zkázy. Po zrušení plaského kláštera v roce 1785 se pro areál nenašlo odpovídající využití. Trvale chátral, v roce 1920 se zřítila kupole kostela. Spásou pro nádherný, ale zanedbaný objekt bylo zřízení muzea. V prostorách proboštství sídlí od roku 1952.
Co vám **muzeum a galerie severního Plzeňska** ukážou? Můžete zde zhlédnout stálé expozice zachycující dílo Jana Blažeje Santiniho, historii oprav Mariánské Týnice, život na venkově, život ve městě a kulturu a vzdělanost na severním Plzeňsku. Samozřejmostí by pro vás měla být návštěva kostela Zvěstování Panně Marii.

Míříme ke klášteru. Cestou potkáme svatého, kterého jsme dnes již viděli 2×. Kde to bylo a jak se muž jmenuje?

Ještě pár minut… A jsme u kláštera. Je krásný, že?

Vydejte se směrem doleva až k sochám archanděla Rafaela a …? Kdo je vytesán do kamene hned vedle? Zase náš starý známý. Však jsme vám na začátku výletu říkali, že si ho tu užijete až po čepici! :)
Podívejte se od Nepomuckého na budovu muzea. Najděte znak (erb) s kotvou. Spatříte i letopočet. Sečtěte všechny jeho číslice.

7. **Napište výslednou číslici.**

Když se podíváme směrem do polí, vidíme **naučnou stezku Stará cesta**. Vede do Plas. Je věnována krajině Plas a Kralovic vůbec. Právě mezi Plasy a Sokolkou vás obejme krásná alej a pokocháte se odkazy na barokní památky zdejších luhů a hájů. Je to moc hezká procházka. I když ne zrovna nejkratší. Odsud je to k plaskému klášteru přesně 8 km.

Obejdeme celý klášter a meteme si to k Týneckému rybníku. V zatáčce hrdě stojí **Radimova lípa**. Je stará přibližně 330 let, obvod kmene má 402 cm a výšku 15 m.

Kolik členů vaší rodiny by bylo třeba pozvat, aby ji obejmuli? A kolik příbuzných by se muselo vzájemně postavit na ramena, aby byl ten na špici ve stejné výši jako vrchol koruny?

K lípě se váže zajímavý příběh. Pojmenovaná je totiž po Jiřím Radimovi. Kdo to byl? Vůdce selského povstání z roku 1680. Vzbouřenci při něm dopadli jako ti sedláci u Chlumce. A byli potrestáni. Museli vysázet oboustrannou alej lip od Kralovic až sem k chrámu. (V současnosti sázejí milovníci přírody stromy dobrovolně a s radostí, ale tehdy se to tak ekologicky nebralo.)

Když v roce 1789 Josef II. zrušil řadu klášterů včetně plaského a pak byla v roce 1848 zrušena robota, kralovičtí obyvatelé alej postupně vykáceli a dřevo vydražili. Současný strom byl zachráněn, protože na něm visel obrázek Panny Marie, takže si na něj nikdo netroufl vztáhnout ruku. Obrázek je nyní vystaven v expozici muzea.

Obcházíme rybník. A to tak, že ho máme po levé ruce. (Že by to bylo po směru hodinových ručiček? Co myslíte? My už to zapomněli, máme digitální zobrazení v mobilu.) První možnou vyšlapanou stezkou poté vstoupíme do pole a ťapeme směrem k chatkám. Pokud je bahno, vezměte to oklikou. Pěkně pokračujte po asfaltce až k osadě. Zajdete si asi 1 km.

My kráčíme polem, takže ještě zůstaneme u lip. Pokud tudy půjdeme na jaře, tak se vůně lipových květů line nad lány široko daleko.
Ó, jak omamné!
Dokážete o tomto našem národním stromu něco povědět?

Lípa byla odedávna nazývána královnou medonosných rostlin. Z jednoho jejího květu může včela vysát 7 mg nektaru. Lipový med je jeden z nejlepších a jeho použití k léčivým účelům bylo známo už před šesti tisíci lety v Egyptě a ve starém Řecku. Medem se léčily rány, řada chorob, uchovávalo se v něm maso, aby se nekazilo. Med se dříve skladoval v soudcích vyrobených z lipového dřeva, protože v nich nehořkne a nenabere nepříjemný pach. Zkrátka si dobře uchovává přírodní vůni a chuť. Vůni lipového květu prý cítí včely na vzdálenost tří kilometrů. Kromě včel lákají lipové květy na 70 druhů hmyzu. Odvar z lipových květů je tradiční prostředek vyvolávající pocení při nachlazení. Také se používá jako kloktadlo. Pije se jako prostředek zmírňující bolesti při žaludečních kolikách a považuje se za užitečný při ledvinových kamenech. Velmi vysoko se cení lipové dřevo. Je měkké, lehké, světlé, tence vrstevnaté, nepraská, nekrabatí se po navlhčení a velmi snadno se opracovává. Používá se při výrově nábytku, ve velké oblibě ho mají zejména dřevořezbáři. Z lipového dřeva se vyrábějí rámy obrazů, okenní a dveřní zárubně, římsy a součásti hudebních nástrojů, sochy a rýsovací prkna.

Chatovou osadu míjíme tak, že ji máme po levicích.

Zkuste najít chatku, u které obvykle bývá červenomodré krmítko pro ptáky. Vypadá jako pohádková chaloupka.

Znáte nějakou chaloupku, která je k jídlu. A pohádku o ní?

Jak se jmenovali sourozenci, kteří loupili strašlivé ježibabě perníček?

„Kdo mi to tady loupe perníček?“

„To nic, to jenom větříček uloupl perníček.“

Jak se podařilo dětem zachránit?

Myslíte, že ještě někdy strčily do pusy perník? Asi ne… Ano, je to tak. Ježibaba byla určitě profesí nutriční poradkyně. Nebo obezitoložka se specializací na provokace.

Jsme u dalšího rybníka. Jmenuje se Voleský a v létě se v něm dá koupat. Ovšem jinak než například na úředně schváleném koupališti. Najděte na břehu cedulku a řekněte, jak si vykládáte, co je na ní napsáno. Nic nezakazuje, ale…

Březovou alejí se dostaneme k aleji, která nás převede přes pole a pozvolna stočí k městu. Byla vysázena v roce 2019 členy *Okrašlovacího spolku Kralovice* i běžnými občany. Zasadili 51 ovocných stromů: 39 jabloní, 8 hrušní a 4 třešně.

Mňam! To bude dobrota, až všechny stromečky vyrostou a v létě a na podzim se podělí o své dary. Třešinky, ňamky mňamky! Co nesmíte udělat, když se jimi napucnete? Kdo to ví? Znalci historek z Rychlých šípů jistě netápají.
Jaká jablka máte nejradši? Zelená, nebo červená? My granátová.

Která pohádková postava si kousla do otráveného jablka od zlé macechy a usnula?

8. **Jak se jmenovala princezna?**

Ještě předtím se ale princezna musela před rozzuřenou macechou schovat u trpaslíčků.

Kolik jich bylo?

Teď to bude hodně těžká otázka. Dokážete všechny trpaslíky vyjmenovat? Můžou vám pomoci členové rodiny… I tak to bude fuška. Zkuste nejprve sami.

Zvládli jste? Jsou to Prófa, Stydlín, Rejpal, Kejchal, Dřímal, Štístko a… Jak se jmenoval nejmenší trpaslík?

Došli jsme na polní cestu, před námi krásný výhled, nad námi na vrch Šustrák. Zde město vytvořilo uprostřed polí v roce 2009 nový přírodní lesopark a lokální biocentrum, kam lidé mohou chodit na procházky. A třeba tam jednou bude stát i rozhledna. Určitě se tady líbí i Makové panence a motýlkovi Emanuelovi. A užovkám.

Vracíme se po pěšině do města. Budeme tam tak za 15 minut

Zavřete oči a představte si, jak to tady mohlo vypadat v pravěku.

Dinosauři tady neběhali, ti byli ještě dříve, Vojtíšku! :)

Žili tady ale pravěcí lovci. Je totiž prokázáno, že okolí Kralovic bylo osídlené již v pravěku.

V roce 1895 bylo nedaleko odtud na úpatí *Červené hory* objeveno pohřebiště z doby halštatské a laténské. Docela velké – archeologové tu zatím vykutali 30 kostrounů.

Červenou horu uvidíte, když se otočíte směrem k rybníku a chatkám.

Vzpomenete si na nějakou pohádku či večerníček, co se odehrávají v pravěku?

Znáte ten *O člověčkovi?* Nebo také jeden díl příběhů školáků ze 3. B. Jak se jmenovali?

Křestní jméno po vás nechceme, ona vlastně žádná v tomhle seriálku ani nejsou. Nebo si snad vybavíte, jak na hrdiny volala maminka? Nevybavíte, protože na ně nevolala.

Jaká jména byste jim dali vy? My Petr a Eva. Petr Mach a Eva Šebestová, to zní docela fajn, že? Nebo by byli lepší Adam a Eva? Romeo a Julie? Eva a Vašek? Libuše a Přemysl?

Než dojdeme k rybníčku, můžeme si klidně zanotovat.

My jsme žáci 3. B,
bereme však na sebe
podobu zajíce,
žirafy či krabice.

(To je pěkná směsice!)
Můžem bejt i rohože,
a to všechno protože,
vlastníme nakrátko
… sluchátko.
(Taky jedno zvířátko.)

9. **Doplňte chybějící slovo.**

Jak se jmenoval neandrtálec, kterého si žáci přivezli z pravěku?

Mineme kříž a potkáváme další naučnou tabuli. Na obrázku je pět rytířů. Mají na sobě roucha s kříži.

Podívejte se na rytíře číslo jedna, tři a čtyři (zleva).

10. **Jakou barvu mají jejich kříže?**

Pomalu se blížíme k civilizaci. Víme, že vás už bolí nožky, tak nebudeme zdržovat.

Valíme se za nosem Konečnou ulicí, kam až to půjde. Až budete míjet černá vrata s obrázkem sirky, napočítejte ještě 10 kroků a „tajným“ průchodem stále rovně projděte pěšinou až do Zahradní ulice.

Pak odbočte doleva a na konci Zahradní opět doleva. Čeká nás poslední dnešní zastavení. Trochu smutné.

V Dělnické ulici budeme hledat pamětní desku na rodném domě jedné úžasné paní umělkyně.

Marie Uchytilová-Kučová byla česká sochařka a medailérka, mimo jiné autorka československé jednokoruny. Mladá žena sázející v pokleku lípu zdobila na lícní straně nejpoužívanější československé platidlo přes třicet let. Na minci přitom Uchytilová zpodobnila politickou vězeňkyni Bedřišku Synkovou, která byla jako devatenáctiletá v březnu 1955 odsouzena k osmiletému trestu vězení za vedení skautského oddílu. Marie Uchytilová se o jejím osudu dozvěděla od Bedřiščiny matky a reliéf na minci vytvořila podle fotografie dívky. Bylo to docela statečné, protože doba nebyla připomínání politických vězňů nakloněna ani omylem.
Lidskost nebyla zjevně Marii cizí. A to natolik, že začala v šedesátých letech ze své vlastní vůle a bez objednávky pracovat na pomníku lidických dětí. S manželovou pomocí chtěla každému z 82 dětí zabitých v likvidačním táboře v polském Chełmnu vytvořit na pomník jeho vlastní sochu. Podařilo se. Poslední děti ale dokončoval manžel, protože Marie zemřela. Záměrně nevytvářela věrné podobizny, aby přeživší matky nezraňovala a aby bylo její dílo chápáno jako pomník všem dětským obětem válečných hrůz. Prvních třicet soch bylo v Lidicích instalováno v roce 1995, poslední byly odhaleny 10. června 2000. Tedy třicet let po zahájení práce a jedenáct let po smrti autorky. Sousoší je orientováno tak, že se děti dívají k hrobu svých otců, dědů i kamarádů.

Smutná a záslužná práce. Děkujeme.

Zjistěte z tabule, v jakém měsíci paní Marie zemřela. A pak si vyzvedněte poslední písmenkodo tajenky. :)

11. **Opište poslední písmenko prvního řádku.**

Když se podíváte pozorněji a rodiče či prarodiče se zamyslí, zjistíte, že Marie odešla den před začátkem sametové revoluce.

Pusťme však těžké osudy z hlavy, ať si odlehčíme, abychom zvládli dojít do cíle. Otočíme se mastíme si to Dělnickou ulicí až do ulice Boženy Němcové. Z ní nás pak jakákoli ulice svede až na náměstí, kde náš výlet začínal.

Podívejte se na tajenku. Když si připomenete, co paní Uchytilová vyrobila, bude vám jasné, proč jsme vybrali do doplňovačky právě tento předmět.

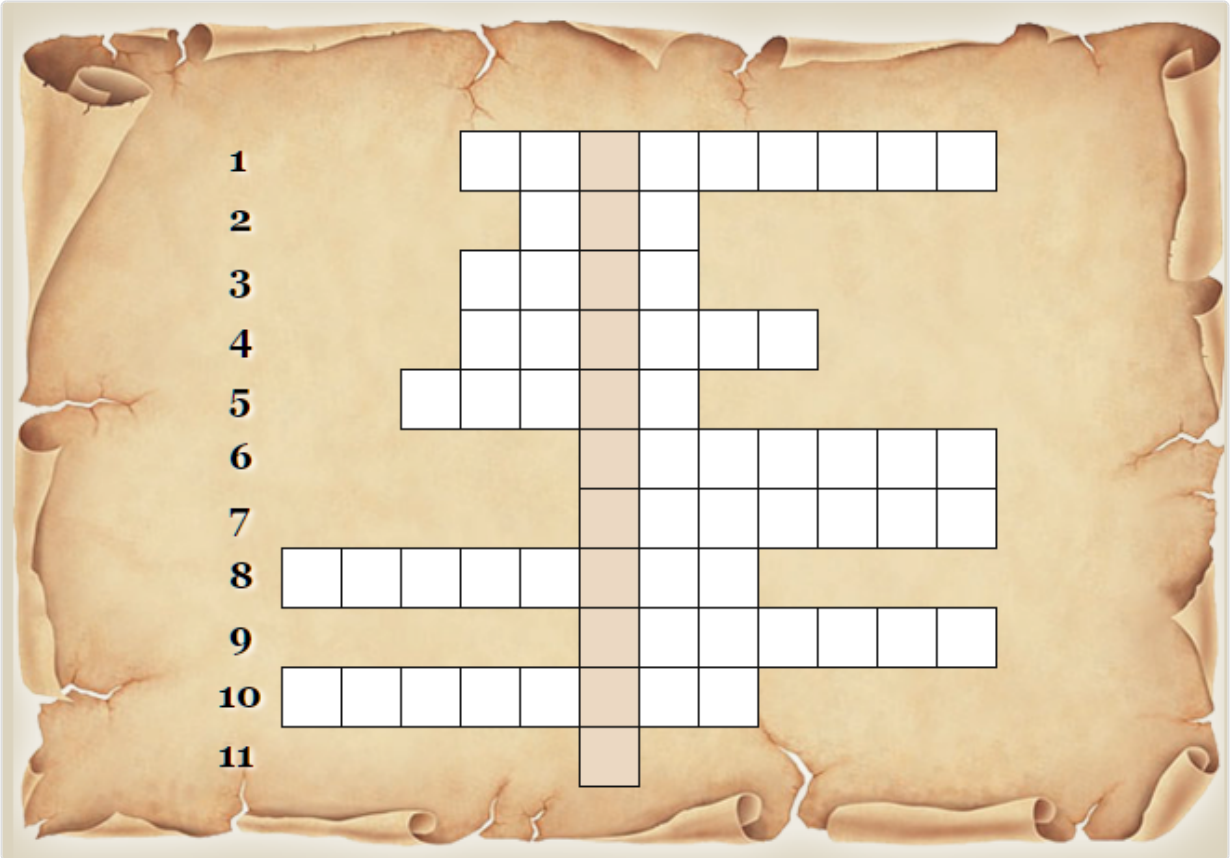
Máme hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Děkujeme, že jste ho s námi prošli a také děkujeme Destinační společnosti Postřelí za pomoc s textem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webů kudyznudy.cz, marianskatynice.cz, www.gryspek.cz, pohadkozem.cz.

Otázky k tajence

1. **Opište předposlední slovo druhého řádku.**
2. **Které zvíře je na štítu?**
3. **Doplňte příjmení.**
4. **Opište poslední latinské slovo na pomníku.**
5. **Jakou má užovka ve znaku barvu?**
6. **Jaký ptáček se skrývá pod latinským názvem motacilla?**
7. **Napište výslednou číslici.**
8. **Jak se jmenovala princezna?**
9. **Doplňte chybějící slovo.**
10. **Jakou barvu mají kříže?**
11. **Opište poslední písmenko prvního řádku.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06